

DNEVI INŠTITUTA ZA SLOVENSKO IZSELJENSTVO (24. MAJ – 4. JUNIJ 2000)

Breda Čebulj Sajko

Pod tem naslovom je Inštitut za slovensko izseljenstvo (ISI) konec maja organiziral štirinajstdnevno raznoliko dejavnost, v kateri smo raziskovalci z Inštituta predstavili svoje dosedanje delovanje in k sodelovanju povabili tudi naše zunanje sodelavce. Tako smo se tokrat predstavili strokovni in laični publiki na nekoliko drugačen način: z razstavo, okroglo mizo, predavanji, izdajo vodnika po arhivskem gradivu ISI ter z obeležitvijo izida desete številke naše znanstvene revije *Dve domovini / Two Homelands*. Vse naštetu (razen zadnjega) je predstavljalo finalizacijo temeljnega projekta »Dopolnjevanje in preučevanje virov in literature o slovenski emigracijski problematiki«, ki ga od leta 1995 dalje vodi dr. Breda Čebulj Sajko. Že od samega začetka projekta smo imeli v načrtu izdajo vodnika in postavitev razstave. Prvotne cilje pa smo dopolnili še z ostalimi, že omenjenimi prireditvami:

1. Razstavo *Zgodba o raziskovanju* (avtorja: Breda Čebulj Sajko in Jernej Mlekuž) smo otvorili 24. maja v razstavnih prostorih Zemljepisnega muzeja Slovenije pri Inštitutu za geografijo. Predstavljala je celoten potek (lahko bi rekli metode dela) raziskovanja izseljenstva, kot ga uporabljamo pri svojem delu raziskovalci z Inštituta. Ker glede na našo izobrazbo izhajamo skoraj vsak iz druge znanstvene discipline, se je obiskovalec razstave lahko seznanil z različnimi pristopi pri obravnavanju izseljenške problematike. Predstavili pa smo tudi izbor našega arhivskega gradiva ter osebne zabeleške s terenskega dela posameznega raziskovalca. Prvotno je organizatorica Dnevov ob razstavi nameravala izdati namesto kataloga popis arhivskega gradiva Inštituta, vendar se je ob sami realizaciji projekta popis razširil v vodnik in je zato razstava ostala brez kataloga;

2. Predavanja zunanjih sodelavcev na temo slovenskega izseljenstva so tematsko zajela štiri področja: anglistka dr. Nada Šabec z mariborske univerze nam je na primeru ameriških Slovencev predstavila »usodo slovenskega jezika v izseljenkem okolju«. Poslušalci smo lahko spremljali transformacijo posameznih slovenskih ali ameriških besed v slovensko ameriško ali obratno. Gospod Janez Pucelj, izseljenški duhovnik in delegat slovenskih izseljenških duhovnikov v Nemčiji, je orisal potek sodobnega izseljevanja Slovencev v Nemčijo, njihovo organiziranost ter svoje izkušnje pri delu z njimi. Še posebej zanimivo je bilo njegovo predvajanje dokumentarnega filma o Slovencih v Nemčiji od šestdesetih let naprej. Mag. Rozina Švent nam je z vidika bibliotekarke, zaposlene že vrsto let pri t. i. (bivšem) »D-fondu« Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, spregovorila o knjižnici kot odrazu družbenega dogajanja. Izvedeli smo, kaj je bilo v nekdanjem političnem sistemu zamolčanega,

zaklenjenega in nedostopnega javnosti oz. koliko so se naše predstave o tovrstni »pre-povedani« literaturi dejansko ujemale z uradnimi stališči knjižnice (in tedanjega sistema) do tega gradiva. Zadnji predavatelj, etnolog dr. Zmago Šmitek, je kot poznavalec Baragovega življenja tokrat razložil slikovne predloge, ki jih je znani misijonar uporabljal kot svojo metodo pri posredovanju krščanstva indijanskim prebivalcem. Predavanja so potekala od 25. do 30. maja v organizaciji Jerneja Mlekuža;

3. Inštitut je skupaj s Historičnim seminarjem ZRC SAZU organiziral okroglo mizo Slovensko izseljensko gradivo. Zadnjega dne v maju so se tako v Mali dvorani ZRC SAZU zbrali raziskovalci, arhivisti, muzealci in knjižničarji iz Slovenije, nekaj pa jih je korespondenčno sodelovalo tudi iz tujine. Voditelj dr. Marjan Drnovšek je uvodoma spregovoril o krajih in metodah zbiranja tovrstnega gradiva, o njegovi raznovrstnosti, o arhivskem gradivu, ki ga hrani Inštitut, itd. Razpravljalci so predstavili svoje izkušnje na tem področju ter preglede izseljenskega gradiva po inštitucijah, od koder so prišli. Celotno gradivo z okrogle mize bo objavljeno kot dodatek k enajsti številki *Dveh domovin*;

4. V drugem delu okrogle mize je avtor Dean Ceglar predstavil *Vodnik po arhivskem gradivu Inštituta za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU* (Ljubljana: Založba ZRC, 2000), v katerem je popisana celotna zbirka arhiva Inštituta. Poleg arhivskega gradiva vsebuje ta zbirka tudi mnogo časopisne dokumentacije, drobnega tiska, brošur, vabil, letakov, programov, značk in zastavic društev itn. Vodnik vsebuje podatke za 106 arhivskih škatel, kar predstavlja 10,6 tekočih metrov arhivskega gradiva Inštituta. Publikacija je v celoti predstavljena tudi na spletnih straneh Inštituta (<http://www.zrc-sazu.si/isi> pod rubriko Zbirke).

Dneve Inštituta so obiskali kolegi iz domovine in zamejstva, med publiko pa smo zasledili tudi nekaj izseljencev. Prireditve, ki jih je finančno podprlo Ministrstvo za kulturo, so dosegle svoj namen: srečali smo se skorajda vsi tisti, ki se tako ali drugače srečujemo z izseljensko problematiko, izmenjali smo si različne poglede in ideje o sodelovanju, nenazadnje pa smo v kritični finančni situaciji, v kateri se nahaja Inštitut, javnost prek medijev obvestili o našem položaju. Kot organizatorica lahko zaključim, da so bili Dnevi uspešni in veljalo bi jih še kdaj ponoviti.